

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

Донецького державного
університету управління

ТОМ XI

**Серія “Державне управління”
Випуск 105 «Державне
управління інноваційним
розвитком»**

Донецьк 2008

ББК 65.050+67.3
С 23

Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Державне управління інноваційним розвитком». Серія "Державне управління". Т. ІХ, вип. 105. – Донецьк, ДонДУУ, 2008. – 296 с.

Засновник: Донецький державний університет управління

Редакційна рада:

Поважний О.С. – головний редактор,
Пілюшенко В.Л. – заст. головного редактора,
Поважний С.Ф., Чумаченко М.Г., Бурега В.В., Омелянчук А.І.,
Жидченко В.Д.

Редакційна колегія:

Поважний О.С. - д.е.н., Губерна Г.К. - д.е.н., Дорофійенко В.В. - д.е.н.,
Пілюшенко В.Л. - д.т.н., Адамов Б.І. - д.е.н., Лобас В.М. - д.держ.упр.,
Петенко І.В. - д.е.н., Ларіна Р.Р. - д.е.н.

У збірнику представлено результати роботи науковців ДонДУУ в напрямку державного управління інноваційним розвитком. Викладені теоретичні дослідження та їх реалізація на підприємствах та територіях. Збірник розрахований на наукових та практичних робітників, викладачів вищої школи, аспірантів, магістрів і студентів.

Затверджений додатком до Постанови Президії ВАК України від 27.03.2006 р. № 2374-1Р як фаховий з державного управління.

Адреса редакції: 83015, м. Донецьк-15, вул. Челюскінців, 163а.
Телефон: (062) 337-66-09

Видається за рішенням вченої ради ДонДУУ

ISBN 966-7917-00-2

© Донецький державний
університет управління,
2008

ЗМІСТ

Логвиненко В.І. Розвиток методів управління процесом формування комунального господарства на місцевому рівні.....	6
Мартыненко В.Ф. Инвестиционный процесс в условиях интеграции экономики Украины в мировое хозяйство	14
Бесчастний В.М. Засади державної політики в реалізації принципів І швидань Болонського процесу.....	27
Кариков С.В. Етапи мотивування в управлінні інноваційними процесами промисловості.....	35
Стойки А.В. Інноваційний регіональний розвиток: інтегрований досвід локальних реформаций.....	43
Комар Ю.М. Аналіз науково-теоретичної бази механізмів державного управління вищою державно-управлінською освітою в контексті системного підходу.....	53
Левницький Р.Й. Державна інвестиційна політика в умовах стабілізації ринкових відносин в Україні.....	62
Груби Г.І. Державні пріоритети активізації інноваційної діяльності	71
Гіндес О.Г. Механізм ринкового регулювання інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва	77
Супрун В.В. Інноваційний підхід до професійно-технічної освіти.....	85
Мирошниченко Т.В., Беседина М. Проблемы и перспективы развития экспедиторского обслуживания	94
Мехедова Т.М., Шкрабак І.В. Підвищення ефективності надання суспільних послуг у забезпеченні соціальної стійкості населення	101
Гринь С.Л. Посилення ринкового механізму і державного регулювання агробізнесу	108
Гаман П.І. Формування державних пропозицій на ринку рекреаційних ресурсів.....	116

Плакіда В.Т. Основні механізми взаємодії між органами державної влади з питань власності	125
Коврига О.С. Інституціональний механізм стратегічного планування регіонального розвитку	134
Франчук І.А. Державне управління у секторі енергетики з метою раціонального та ефективного використання енергоресурсів	141
Кондрашова М.В. Розвиток продуктивних сил держави як чинник впливу на поліпшення інвестиційного клімату	149
Шевченко О.О. Взаємозв'язані заходи державного управління продовольчою безпекою	156
Плеханов Д.О. Державна політика трансформації адміністративно-командної системи в аграрному секторі економіки України	164
Сиченко В.В. Основні підходи та механізми реалізації державної політики в галузі вищої освіти	174
Грядущий Ю. Б., Довгань А. С. Вплив інститутів та функцій державного управління на формування монопольного середовища алкогольно-тютюнового сектору	181
Хайлова Т.В., Ставицький О.В. Проблемні питання щодо засобів державного регулювання страхової діяльності	187
Трегубец Н.А. Государственный контроль в сфере защиты экономической конкуренции	195
Сай І.А. Розробка заходів державного регулювання регіонального ринку праці	204
Пелега Е.В. Правовые основы использования криптографии в Украине их влияние на рынок разработки программного обеспечения	212
Григорьева Э.П. Комплексний підхід до формування і використання трудового потенціалу регіону (на прикладі Донецької області та її міст)	216

Поликора Л.П., Криштопа А.О. Державне управління вищою освітою: критерії та основні показники якості	221
Ільїнченко В.А. Забезпечення сталого розвитку агропромислового виробництва: гарантії продовольчого забезпечення населення	234
Мороз В.М. Трудовий потенціал країни: змістовно-методологічне наповнення дефініції	242
Дригомирецька Н.М. Компаративний аналіз як основа комунікативних проектів формування іміджу лідера	254
Осипова Г.М. Правове забезпечення управління у соціально-культурній сфері	262
Діденко П.Г. Механізми державного управління у контексті становлення глобального громадянського суспільства	269
Мішина І. В. Оцінка тенденцій щодо зміцнення фінансової бази бюджетів місцевого самоврядування	275
Нармоменко В.П. Оказание услуг населению как основа деятельности органов местного самоуправления	285

витрат, подвійний рахунок окремих елементів доходів і витрат, неврахування ризиків, що пов'язані із реалізацією інновацій.

Література

1. Андрушків Б., Кузьмін О. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми. - Тернопіль: ЛПІЕЯ, 1997. - 292с.
2. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.3/Редкол.: С.В.Мочерний (від.ред.) та ін. - К.: Видавничий центр "Академія", 2002 - 952.
3. Князь С.В., Тувакова Н.В. Способи акумуляції ресурсів для реалізації інноваційних проектів // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. - 2002. - №2. - С188-190.
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2003. - 504с.
5. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Тувакова Н.В., Кузнецова А.Я. Інвестиційна та інноваційна діяльність: Монографія / За наук. ред. проф., д-ра екон. Наук О.Є.Кузьміна. - Львів: ЛБІНБУ, 2003. - 233с.
6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Менеджмент: Конспект лекцій для студентів базового напрямку "Економіка і підприємництво" та "Менеджмент". - Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2002. - 132с.
7. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основи менеджмента: Пер. с англ. - М.: «Дело», 1992. - 702с.

УДК 330.3:330.341.3

ІННОВАЦІЙНИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ЛОКАЛЬНИХ РЕФОРМАЦІЙ

СТОЙКА А.В.,
к.держ.упр.

Проаналізовано деякі важливі інноваційні форми, які можуть слугувати засобом стимулювання і підтримання параметрів інноваційного розвитку на рівні регіону.

Проанализированы некоторые важные инновационные формы, которые могут служить средством стимулирования и поддержания параметров инновационного развития на уровне региона.

Вступ. Глибока трансформація засад регіональної політики давно є нагальним завданням для України. Більш повне використання потенціалу регіонів не тільки спроможне істотно поживити соціально-економічний розвиток, але й створити умови для плідного соціального експериментування на терені регіонів, зробити простір областей із їх особливостями і самобутністю своєрідним полігоном, де будуть знаходити свою реалізацію нові (найновітніші) форми організації виробництва, нові форми сполучення науки і техніки, виробництва і освіти тощо.

Аналіз останніх досліджень. Проблематику інноваційної регіональної політики під різним кутом зору розглядали такі автори, як В.Амітан, А.Амоша, С.Злупко, В.Кравченко, Н.Кухарська, М.Левицький, В.Лященко, Ю.Макогон, О.Морозов, В.Пілюшенко, О.Поважний, І.Сіваченко, В.Соловйов, Д.Стеченко, М.Чумаченко та інші.

В роботах цих авторів досить докладно розглянуті загальні питання, що стосуються розуміння інновацій стосовно макросоціальних масштабів, а також низка питань щодо необхідності розробки та впровадження інновативних стратегій регіонального розвитку. Здебільшого питання, що стосуються стратегій інноваційного регіонального розвитку, знаходяться на рівні постановки проблеми і заслуговують на подальший системний розгляд.

Метою даної статті є аналіз деяких важливих інноваційних форм, які можуть слугувати засобом стимулювання і підтримання параметрів інноваційного розвитку на рівні регіону.

Виклад основного матеріалу. Велику увагу автори, що розглядають інноваційний розвиток, приділяють таким важливим формам впровадження інновацій, як технополіси, науково-технічні парки тощо.

Цими формами плідний досвід локальних реформаций далеко не вичерпується. Визначення спеціальних (вільних) економічних зон (далі - СВЕЗ) як компактних територіальних утворень з добре розвинутою відповідною інфраструктурою і особливим режимом функціонування, безперечно, дозволяє СВЕЗ в цілому віднести до інноваційних утворень. Власне інноваційною складовою СВЕЗ є "особливий режим функціонування", під ним звичайно розуміють безмитний або пільговий режим ввезення і вивезення товарів, певну відособленість у торговельному і валютно-фінансовому відношенні від решти території приймаючих країн, тісний зв'язок зі світовим ринком та активне залучення іноземного капіталу [1, 19].

Перші СВЕЗ у сучасному вигляді з'явилися у 1930-х рр. в США в період виходу країни з "Великої Депресії". Тоді було започатковано створення вільних зовнішньоторговельних, а згодом і бізнесових зон. Але інтерес до створення СВЕЗ особливо підвищився після II світової війни. В ряді країн Східної Європи була застосована так звана "імпортозаміщуюча" стратегія регіонального розвитку. Згідно з нею, імпорт планувався на основі матеріальних балансів, а експорт розглядався як вимушена плата за ввезені необхідні для економіки товари. Така стратегія незабаром була визнана неспроможною. З утвердженням "експортозаміщуючої" стратегії, за якої більшу частину ресурсів, необхідних для соціального розвитку, регіон одержує зовні за рахунок обміну і торгівлі, стало швидкими темпами розвиватися підприємництво, яке і дало поштовх розвитку відкритої економіки. За цих умов з'явилася можливість створення концепції вільної експортно-промислової (промисловоорієнтованої, індустріальної) зони. З утворенням вільної експортно-промислової зони пов'язувалися перспективи організації на власній території нових видів промислового виробництва експортної орієнтації [1, 29]. Крім того, активному розвитку СВЕЗ сприяли такі фактори, як розвиток НТР, посилення конкурентної боротьби за ринки збуту і сировини, гігантське зростання зовнішньоторговельного обігу, розпад колоніальної системи, в результаті чого на шлях економічного розвитку вступило близько ста незалежних держав, рішуче входження до числа розвинених держав так званих "нових індустріальних держав".

СВЕЗ як форма організації господарської діяльності особливо інтенсивно почали створюватися в країнах Західної Європи та Америки у 50-х роках ХХ століття, і вже в 80-х роках вони набули значного поширення. Першу особливу економічну зону було створено в 1960 р. в Ірландії, в місті Шеннон. Саме досвід її діяльності став вихідним при масовому поширенні таких утворень у всьому світі [2, 36]. СВЕЗ пройшли шлях трансформації із складських і транзитних зон в експортно-виробничі, а потім і в комплексні.

За функціонально спрямованістю відрізняють

зовнішньоторговельні, торговельно-виробничі, інформаційні, рекреаційно-туристичні, офшорні та науково-технічні зони, які було охарактеризовано нижче.

Зовнішньоторговельними є вільні економічні зони, де товари іноземного походження можуть зберігатись, обслуговуватись без сплати мита і митних зборів або з їх відстроченням. Традиційно вони локалізуються на обмеженій території, що має необхідну транспортно-складську інфраструктуру та сучасні системи комунікацій. Як правило, це морські або річкові порти, залізничні вузли, аеропорти, перетини магістральних доріг. Формуються вони переважно як анклав (територія, що обмежена територіями інших держав або водним простором від території своєї держави), що не мають тісних економічних зв'язків з рештою території держави впровадження. У класичній формі це комерційно-транспортні утворення, які обмежуються такими функціями: транспортне обслуговування, складування, зберігання та обробка товарів, спрямована на забезпечення доброякісного зберігання, покращення зовнішнього оформлення тощо [3, 52]

Торговельно-виробничі зони створюються з метою стимулювання підприємництва, залучення інвестицій у пріоритетні галузі господарства, розширення зовнішньоекономічних зв'язків і забезпечення зайнятості населення. Виділяють 2 основні форми торговельно-виробничих зон: експорто- або імпортоорієнтовані. Вони є функціонально ускладненим, більш високого рівня видом зон, що має як провідні характеристики зовнішньоторговельних зон, так і специфічні риси. Торговельно-виробничі зони простої модифікації здійснюють не тільки складування, перевантаження, зберігання, а й обробку вантажів різного рівня складності, комплектування, збирання вузлів і готових виробів. ТВЗ більш складної модифікації передбачають концентрацію в контурі зони експортних або імпортних виробництв. Це забезпечує значне підвищення рівня зайнятості, дає можливість збільшити прибутковість зон за рахунок виробництва значної доданої вартості, використання місцевих чинників виробництва; розвивати нетрадиційні галузі та, у міру можливості, розширити коопераційні зв'язки з місцевими виробниками.

У результаті взаємодії інвесторів, засновників та держави впровадження виникає специфічна структура виробництва в зоні: формуються райони з високим рівнем концентрації переважно виробництв легкої, харчової, електронної, електротехнічної, машинобудівної промисловості з досить значними показниками участі прямих іноземних інвестицій.

Характерна риса зон цього виду – розташування багатосерійного та трудомісткого виробництва, орієнтованого передусім на експорт. У процесі покращення загальноекономічної ситуації в приймаючій країні, зміни структури господарства, ситуації із зайнятістю та "якістю" робочої

сили здійснюється модифікація експортоорієнтованих зон в імпортоорієнтовані (спрямовані на внутрішній ринок), технологічні (науково-технічні) або органічне вrostання ТВЗ у національну економіку (коли весь національний простір стає "відкритим" зовнішньому світу, інтегрується з ним.) [3, 53]

Особливим видом зон є *банківсько-страхові зони*. В них запроваджується сприятливий режим здійснення банківських та страхових операцій в іноземній валюті для обслуговування нерезидентів. Основними елементами банківсько-страхових зон є такі:

- пільговий податковий режим визначення відсотків прибутку, доданої вартості за послуги, на капітал;
- дерегламентація (відміна або значні обмеження на використання) низки норм щодо порядку здійснення банківсько-страхової діяльності – відмова від норм контролю руху капіталу, валютного обміну тощо;
- розширення меж дискретності (надання більшої свободи дії) для страхового покриття особливих (нетрадиційних) типів ризику. Цей режим фактично спрямований на заохочення офшорних угод, тобто угод з наданням нерезидентам кредитних ресурсів інших нерезидентів.

Банківсько-страхові зони можуть утворюватись як у великих світових центрах, так і в регіонах, що вигідно розташовані відносно географічних потоків світових кредитних ресурсів.

Жорстка фіскальна політика держав, що мають значний потенціал кредитних ресурсів, може бути причиною відпливу коштів та різкого зменшення кількості різноманітних банківських операцій, на власній території на користь країн з більш пільговими умовами фінансової діяльності. В результаті виникає об'єктивна потреба лібералізації низки умов функціонування транснаціонального бізнесу, податкової системи, а також утворення банківських зон з метою зміни орієнтації операцій національних банків з території іноземних держав на внутрішній економічний простір.

Офшорні зони – території, де створюються особливо сприятливі умови для реєстрації офшорних (нерезидентських) компаній. Ці зони є своєрідними "фіскальними оазами", що обслуговують міжнародні фінансові операції. Зараз налічується близько 3 млн. офшорних компаній.

Офшорні зони забезпечують господарським суб'єктам, що використовують їх, такі переваги: податкові пільги; значні пільги у сфері валютного регулювання або навіть відсутність валютного контролю; можливість проведення операцій з резидентами у будь-якій іноземній валюті; можливість списання витрат на місці; анонімність, конфіденційність фінансових операцій (переважно діє лише вимога інформувати владу про сумнівні операції, що пов'язані з наркобізнесом). При цьому внутрішній ринок позикових капіталів зони ізолюється від

решунків резидентів. [3, 55]

Зони обробки інформації – відносно новий вид вільних економічних зон, що характеризуються орієнтацією на концентрацію в межах зон високих інформаційних технологій, розвиток інформаційно-комунікаційних систем, обслуговування, розробку і продаж програмного забезпечення та спеціалізується на наданні телемаркетингових послуг, лізингу в оренду (користування) соціальної та бізнесової інфраструктури. Для цього створюється сучасний телепорт, що має конкурентоспроможні в регіоні та світі міжнародні канали звукового та електронного зв'язку. [3, 56]

В цілому ж, переваги СВЕЗ перед іншими формами господарської організації полягають у тому, що визначені межі зон дають можливість у відносно стислі строки нівелювати різниці між національними та типовими для міжнародної практики умовами підприємницької діяльності та значно підвищити ефективність капіталовкладень [3, 62]. Крім того, створення СВЕЗ є важливим засобом впливу на ендогенний розвиток регіонів, одним з компонентів регіональних стратегій.

Регіони світу далеко неоднорідні за рівнем свого економічного розвитку. Н.Ларіна та О.Кисельников вказують на цілу низку факторів, що призводять до виникнення регіональних розбіжностей:

1. Різкі розбіжності природно-кліматичних умов життя та підприємництва в різних регіонах;
2. масштаби, якість та напрямки використання природних ресурсів, які визначають "продуктивність" регіонів. Цей фактор впливає не тільки на сільське господарство, рибальство, видобуток копалин і лісове господарство, але і на умови розміщення промисловості і життя людей;
3. периферійне або глибинне положення регіону, внаслідок чого підвищуються транспортні витрати, зростають ціни та звужується ринок збуту. Погані транспортні та комунікаційні зв'язки периферійного регіону уповільнюють його економічний розвиток;
4. застаріла структура виробництва, запізнення із введенням інновацій;
5. агломераційні переваги (концентрація в регіоні міжгалузевих зв'язків) та агломераційні недоліки (перенаселення);
6. тенденції в економічному розвитку країни (в періоди економічного росту в так званих відсталих регіонах виникають нові фірми, що обумовлює господарську активність, а на стадії стагнації активність падає);
7. стадія технологічного розвитку, що впливає на ті чи інші види виробництва товарів (сировинні ресурси, проміжні продукти, товари кінцевого споживання, послуги тощо);

8. політичні умови, форми загальної та регіональної політики; інституціональні фактори: ступінь регіональної автономії, історія розвитку та ін.

9. фізичні фактори розміщення: наявність або відсутність гаваней, аеропортів, транспортних систем, промислових площадок, забезпеченість телекомунікаційними системами тощо, тобто виробнича інфраструктура.

10. великий зовнішній контроль над фірмами або мала питома вага фірм, заснованих місцевими підприємцями;

11. соціально-культурні фактори: ступінь урбанізації, освіченість населення, наявність наукових центрів тощо. [4, 8].

Всі ці фактори зумовлюють не лише економічний рівень розвитку, а й так би мовити "чутливість" до інновацій, до їх використання та відтворення в регіоні.

У сучасних умовах відбувається своєрідний процес взаємопроникнення, коли впровадження інновацій відіграє все більшу роль у створенні регіональних умов господарювання, а у механізмі інноваційного процесу зростає значення регіональної складової. Певна фінансова самостійність регіонів, розпорядження місцевими ресурсами, відповідальність місцевих органів влади за соціальний розвиток створюють необхідну економічну основу і мотиви ефективного впливу на регулювання і підтримку інноваційної активності.

Підтримка наукових досліджень і розробок є органічною складовою частиною державної інноваційної політики. З одного боку, держава покликана забезпечити свободу наукового пошуку, результати якого формують ґрунт для генерування нововведень. З іншого боку, державні структури орієнтують сферу науково-технічних розробок на виробництво продукції та послуг, придатних до прикладного використання, комерціалізації. При цьому держава сприяє раціональному розміщенню науково-технічного та інноваційного потенціалу. Як правило, центральні державні структури прагнуть вирівнювання умов розповсюдження інновацій по території країни, а місцева влада покликана сприяти найбільш повній реалізації інноваційних ресурсів регіонів шляхом різного роду регіональних преференцій (податкових пільг тощо), морального заохочення інноваторів, забезпечення їх соціального захисту тощо. В той же час держава в рамках обраної загальноекономічної та інноваційної стратегії стимулює міжнародний трансфер нововведень.

В силу обмеженості ресурсів, яке суспільство і держава можуть виділити на розвиток науки, техніки та інновацій виникає проблема визначення державних пріоритетів в даній галузі. Пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки – тематичні області науки і техніки, які мають першочергове значення для досягнення поточних і перспективних цілей соціально-економічного і науково-технічного розвитку. Вони формуються

під впливом перш за все національних соціально-економічних пріоритетів, політичних, екологічних та інших факторів. [5, 384].

Регіональна політика держави – це багато в чому політика недопущення та подолання територіальних диспропорцій. В ній необхідний баланс централізації і децентралізації, державності і автономності, природних відмінностей і необхідного нівелювання. [6, 18] Регіональне регулювання інвестиційних процесів виявляється в таких функціях: участь у розробці та реалізації державних програм розвитку підприємництва; фінансова, матеріально-технічна, організаційно-методична підтримка господарських суб'єктів; залучення вітчизняних та іноземних інвестицій і кредитів. Суттєвим є також сприяння інноваційній діяльності підприємницьких структур, стимулювання розробки і виробництва нових видів продукції, освоєння прогресивних технологій, патентів, ноу хау, участь у створенні ринкової інфраструктури, що забезпечує господарським суб'єктам сприятливі умови. [3, 39].

У країнах з розвинутою економікою дослідники виділяють дві основні мети державного втручання в справи регіонів:

1. "справедливість", тобто таке розміщення (просторова організація) економічної діяльності, при якому жителі усіх регіонів мають більш-менш рівні можливості досягти бажаного добробуту;

2. "ефективність", яка потребує раціонального використання виробничого потенціалу кожного регіону в цілях загальнонаціонального добробуту. [4, 9].

В залежності від рівня економічного розвитку регіону завданням регіональної інноваційної політики може бути:

1 – сприяння запровадженню інновацій з метою всебічного використання потенціалу регіону і таким чином досягнення вищого рівня економічного розвитку, перевищення існуючих стандартів;

2 – досягнення рівня існуючих стандартів шляхом подолання диспропорцій розвитку за рахунок залучення інновацій.

Таким чином в залежності від очікуваного економічного ефекту можна розрізнити 1) інновації прориву, або модернізуючі – тобто ті, які за рахунок впровадження нових технологій, наукових відкриттів, ноу хау, принципово нових організаційних утворень, виводять певні галузі регіонів на якісно новий рівень розвитку; 2) інновації стабілізуючі – за рахунок яких досягається певне "вирівнювання" галузей економіки регіону, що знаходяться на різних ступенях розвитку, для забезпечення його нормального функціонування і життєдіяльності, 3) інновації наздоганяючі

– спрямовані на ліквідацію відставання від світових та галузевих стандартів. При цьому за своєю організаційно-економічною формою, технологічним рішенням та іншими особливостями, що власне і складають їх інноваційну сутність, нововведення можуть бути цілком тотожні, але покликані вирішити різні завдання. Так, заснування вільних економічних

зон, інноваційних інкубаторів, технопарків в певних випадках може розглядатися як інновація прориву, але в більшості випадків буде наслідком інноваційної дифузії [7, 10 – 11] і може бути розцінене як стабілізуюча або навіть наздоганяюча інновація. Прикладом такого явища можуть слугувати заснування вільних економічних зон в проблемних регіонах або в країнах, що розвиваються, з метою залучення іноземних інвестицій, пожевлення їх економіки, виходу на світові ринки; створення інноваційних інкубаторів та технопарків в депресивних старих промислових регіонах, де економіка базувалася на видобувних галузях і металургії (Лімбург в Голандії, Рур, Саар – в Німеччині, Йоркшир і Мідленд – у Великій Британії, Лотарінгія у Франції і т.д.).

Стратегії інноваційного розвитку реального сектору економіки у сукупності являють собою багатовимірну систему, що є засобом вирішення завдань інноваційного розвитку та досягнення головної мети певного рівня економічного розвитку. В. Гусев виділяє п'ять основних стратегій регіонального інноваційного розвитку, перші дві з яких можна розцінити як переважно використання модернізуючих інновацій, третю – як стабілізуючі інновації, четверту і п'яту – як наздоганяючі :

1. *Стратегія "проривів"* передбачає створення принципово нової продукції, технології, виробництв (базисних або радикальних інновацій), що спричиняють докорінні зміни у реальному секторі економіки, сфері споживання та соціально-гуманітарній сфері, а виробництва стають елементами та "крапками зростання" нового вищого рівня технологічного укладу. При цьому формуються нові сегменти ринку та сфери споживання, на яких домінуючі позиції займають регіональні виробники, забезпечуються конкурентні переваги регіональних виробництв у наукомістких галузях. Стратегія розрахована на середньострокову та довгострокову перспективу. [8, 23]

2. *Стратегія "лідерних технологій"* полягає в організації розробок і використанні власних науково-технічних досягнень світового або вищого рівня для створення на базі цих досягнень нових видів продукції, формування попиту на неї та виходу на внутрішній та зовнішній ринок. Ця стратегія прийнятна для аерокосмічної, суднобудівної промисловості, енергетичного машинобудування та інших високотехнологічних галузей промисловості, а також окремих наукомістких підприємств, які є інноваційними лідерами" за певними пріоритетними напрямками науково-технічного прогресу. Результати розвитку цих технологій мають стати каталізаторами загального науково-технологічного процесу в регіоні. [8, 23-24]

3. *Стратегія "нароцування"* базується на раціональному поєднанні та розширеному використанні регіонального науково-технологічного потенціалу, забезпечення введення в економічний обіг максимально можливої частки напрацьованого потенціалу інтелектуальної

інженерності, трансферу технологій "подвійного призначення". При використанні цієї стратегії досягається інноваційне оновлення виробництв, запровадження новітніх технологій, нарощування випуску нової конкурентоспроможної продукції, зменшення енерго- і ресурсовитратності. Стратегія може бути ефективною при інноваційних інвестованих у традиційних індустріальних, сировинних галузях, зокрема, сприяти розвитку обробних галузей.

4. *Стратегія "запозичення" ("копіювання")* передбачає використання регіонального технологічного виробничого потенціалу із проведенням необхідних заходів з його модернізації та інноваційного оновлення для освоєння випуску імпортозамінної продукції, зокрема продукції "критичного імпорту". Стратегія спрямована на широкомасштабне тиражування базових технологій, що забезпечують значне поліпшення продукції та екологічну безпеку, скорочення енерго-, ресурсовитрат за рахунок як масового використання у виробництві регіональних науково-технічних досягнень, так і закупівлі необхідних чордонних ліцензій. Реалізація цієї стратегії має здійснюватися за умов запровадження сучасних систем контролю якості та сертифікації продукції. Стратегія використовується у коротко- та середньостроковій перспективі для розширення ринкових сегментів для вітчизняної продукції. Зокрема стратегія запозичення успішно реалізується у галузі промисловості будівельних матеріалів, а також ж може бути рекомендована для інноваційної реструктуризації підприємств приладобудівної, радіоелектронної галузей ВПК для налагодження випуску виробів складної побутової техніки, у тому числі під торговою маркою провідних світових виробників цієї техніки. [8, 24-25]

5. *Стратегія "перенесення"* полягає у трансфері новітніх високоефективних закордонних технологій до вітчизняних виробництв шляхом закупівлі ліцензій, технологічного обладнання для освоєння випуску інноваційної продукції, що має попит на внутрішньому та зовнішніх ринках. Стратегія також ефективно застосовується для технологічно відсталих секторів виробництва, технологічний розвиток яких економічно недоцільний за рахунок створення власних науково-технологічних розробок, тому раціональнішою стає орієнтація на трансфер іноземних технологій.

Селективний вибір регіональних стратегій інноваційного розвитку має ґрунтуватися на аналізі потенціалу науково-технологічної бази конкретного виробництва, галузі, їх належності до певного технологічного укладу та співвідноситься із завданням, пріоритетом інноваційного розвитку, а також має ґрунтуватися на можливостях забезпечення фінансовими ресурсами. Загальним для використання кожної з цих стратегій стає досягнення нового рівня виробництва з істотно поліпшеною структурою та якістю, що має забезпечити його конкурентоздатність.

Слід зазначити, що стратегії переносу та запозичення свого часу широко застосовувалися окремими країнами Південно-Східної Азії, що забезпечило інноваційний розвиток їх національних економік та входження до переліку нових індустріальних країн світу.

Складність мети, багатовимірність цілей та багатоплановість стратегій проведення регіональної інноваційної політики вимагає відповідного інституціонального та ресурсного забезпечення, а також використання відповідних різноманітних механізмів управління та регуляції інноваційних процесів, що поряд із мотивацією їх поширення відіграють роль визначальних та взаємопов'язаних факторів забезпечення результативності та ефективності реалізації регіональної політики інноваційного розвитку.

Висновки. Для досягнення результативності регіональна інноваційна політика повинна бути врахована та стати стрижневою органічною складовою державної зовнішньої та внутрішньої соціально-економічної політики, зокрема науково-технічної, інвестиційної, структурної, промислової, конкурентної політики тощо й стати базовою основою для формування програм соціально-економічного розвитку, програм діяльності уряду та програм реконструкції галузей промисловості.

Література

1. Сіваченко І.Ю., Кухарська Н.О., Левицький М.А. Вільні економічні зони. Навчальний посібник. – К.: Дакор; Алерта, 2001. – 480 с.
2. Макогон Ю., Ляшенко В., Кравченко В. Региональные экономические связи и свободные экономические зоны (учебное пособие). – Донецк: ДонНУ, 2001. – 180 с.
3. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. Посіб. – К.: Вища школа, 2002. – 254 с.
4. Ларина Н.И., Кисельникова А.А. Региональная политика в странах рыночной экономики. – М.: ОАО «Издательство «Экономика», 1998. – 172 с.
5. Региональная экономика: учебник / под ред. В.И. Видяпина, М. В. Степанова. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 686 с.
6. Комаров М.П. Инфраструктура регионов мира: Учебник. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2000. – 347 с.
7. Инновационный менеджмент. Учебник / Под ред. С. Д. Ильенковой, – М.: Юнити, 1997 г. – 312 с.
8. Гусев В. Мета, принципи та стратегії державної інноваційної політики // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць. Вип.12. – Одеса: ОРІДУ УАДУ, 2002. – 342 с. – С. 16 – 27.

УДК 351.82:351.851

АНАЛІЗ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ БАЗИ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЮ ОСВІТОЮ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

КОМАР Ю.М.,
к.е.н., професор ДонДУУ

Проведено аналіз науково-теоретичної бази механізмів державного управління вищою державно-управлінською освітою в контексті системного підходу

Проведен анализ научно-теоретической базы механизмов государственного управления высшим государственно-управленческим образованием в контексте системного подхода.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Аналіз науково-теоретичної бази механізмів державного управління вищою державно-управлінською освітою свідчить про те, що найбільший інтерес до вивчення цієї проблеми проявляють вітчизняні і закордонні вчені в галузі державного управління і системи вищої освіти. Але їх науково-теоретичні праці обмежуються в основному, розглядом систем вітчизняного і закордонного досвіду в цілому без декомпозиції їх на окремі підсистеми. Це обумовлює необхідність проведення дослідження стану науково-теоретичної бази з зазначеної проблеми в контексті системного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Невирішені частини питання, що досліджується. Дослідження науково-теоретичної бази механізмів державного управління вищою державно-управлінською освітою висвітлені в наукових працях провідних вітчизняних вчених в галузі державного управління: М.М. Білинської [1], Д.І. Дзвінчука [2], В.С. Журавського [3], В. Г. Кременя [4], В.І. Лугового [5], С.В. Майбороди [6], Н.Р. Нижник [7], В.М. Огаренка [8], В.М. Олуйка [9], Н.Г. Протасової [10], В.В. Супруна [11], В.І. Токаревої [12]. Слід зазначити, що цілісне дослідження науково-теоретичної бази зазначеної вище проблеми в контексті системного підходу, поки відсутнє. Це не дозволяє провести обґрунтування розвитку сучасних механізмів державного управління цією освітньою системою.

Метою даної статті є аналіз науково-теоретичної бази механізмів державного управління вищою державно-управлінською

общую информационную модель оказания услуг местным самоуправлением с использованием сервисного взаимодействия. (рис. 4)

Рис. 4. Общая схема модели оказания услуг местным самоуправлением

Выводы. Анализ услуг оказываемых местным самоуправлением гражданам позволил их классифицировать по способам оказания, видам, выделить индикаторы оценки и показать схемы оказания услуг с использованием сервис – ориентированных архитектур информационных систем, обеспечивающих гибкость, скорость продвижения и максимальной организацией всех функций.

Литература

1. Европейская хартия местного самоуправления / Реформы.
2. Ф. Шамхалов. Основы теории государственного управления – М.: Экономика, 2003 – 518 с.
3. Система муниципального управления / Под ред. .Б. Зотова / - СПб.: Лидер, 2005 – 493 с.

Збірник наукових праць
Донецького державного університету управління

ТОМ IX

Серія "Державне управління"

Випуск 105 «Державне управління інноваційним розвитком»

Матеріали доведено мовою оригіналу

Матеріали, що публікуються, відображають точку зору авторів, яка може не збігатися з думкою редколегії збірника.

При цитуванні або частковому використанні тексту публікацій посилання на збірник обов'язкове.

Відповідальний за випуск:

Пілошенко В.Л.

Підп. до друку 16.04.2008 р. Формат 60x84¹/₁₆ Папір офсетний
Різографічний друк. Ум.-др. арк. 16,8. Облік.-вид. арк. 17,1
Тираж 300 прим.

Донецький державний університет управління
Україна, 83015, м. Донецьк-15, вул. Челюскінців, 163а